

Кліймович К.
Студ. гр. БТУР-1-20
Науковий керівник ст. викл. Гребеннікова Н. В.
Київський національний університет технологій та дизайну

ВПЛИВ ФІЛОСОФІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ НА ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ

Доведено, що у цілому філософія стародавнього світу зробила величезний вплив на подальшу філософську думку, культуру, розвиток людської цивілізації.

Філософія виникає у VI-IV ст. до н. е. практично водночас у трьох цивілізаціях – грецькій, індійській і китайській. Кожна традиція і кожен мислитель, зокрема, будували різні моделі співвідношення між видимими і невидимими сторонами світу (буття), але чітких доказів, зокрема емпіричних фактів, які б свідчили про справжній характер цього співвідношення, не було.

В античній філософії виділяють три періоди: натурфілософія, антична класика і еллінізм. Основні проблеми, над якими задумувались натурфілософи, це: 1) що є основою (субстанцією) світу, як ця основа співвідноситься з конкретними речами (співвідношення загального і одиничного, єдиного і множинного); 2) як пояснити зникнення і виникнення речей при незнищеності субстанції, як поєднати мінливість і усталеність речей, рух і спокій. Якраз поєднанням філософії і зародків науки в натурфілософії і можна пояснити те, що греки послідовно, через логічні обґрунтування і заперечення перебрали кілька варіантів відповідей на ці питання і висунули ряд геніальних здогадок, які довелось поглибити або відкинути фундаторам науки Нового часу. Другий етап у розвитку старогрецької філософії позначений поворотом інтересу мислителів від космосу, світу до людини. Цей поворот зумовлений тим, що в соціальному житті загальне (державні інституції, закони) втрачає своє домінуюче значення. Воно все більше проявляє свою залежність від індивіда (одиниці). Це зміщення центру тяжіння від традиційних інституцій до індивіда, яке відбулося завдяки розвитку демократії, і зумовило усвідомлення особою своєї самоцінності. Вона бачить себе творцем законів (загального). Поворот від зовнішнього світу до людини зумовлений також тим, що натурфілософія фактично дискредитувала себе, пропонуючи різні, часто суперечливі схеми пояснення світу [4, с. 234]. Соціальні зміни в епоху еллінізму і Римської імперії позначились і на філософії, її подальший розвиток значною мірою визначився занепадом демократичного рабовласницького полісу, соціальна упорядкованість якого тривалий час залишалась анонімною моделлю філософського мислення. В імперії загальне (політичні справи, установи, закони) відчужується від індивіда, не залежить від нього, і він, природно, втрачає до нього інтерес. Особа замикається в собі [1, с. 154]. Зрештою, в цей

період через відчуження від загального остаточно і формується особа. На передній план у філософії виступають проблеми етики, зокрема щастя і смислу життя. Так під впливом обставин предмет старогрецької філософії ще раз якісно змінився. І хоча філософи й тепер ще продовжують роздумувати про світ та пізнання, все ж домінуючою тематикою стає етична. Більше того, філософія міняє свій статус. Якщо раніше вона мислилась як теоретична наука (вчення про світ), то тепер вона виступає (у стоїків) як життєва мудрість, як навчання мудрого життя. В цій ролі вона дуже нагадує східну філософію. І в цьому нема нічого дивного: подібні соціальні ситуації (імперії, соціальна неусталеність) породжують подібні мотиви. Давньогрецька (і римська) філософія — закономірний продукт розвитку греко-римської цивілізації. Безкінечні війни (не в останню чергу для добування рабів) знекровлювали суспільство. Крім соціально-економічних, були і духовні фактори, які завели античність в глухий кут. Закономірним наслідком розвитку античного суспільства постає особа, яка поступово усвідомлює свободу волі [3, с. 123].

Міф як світогляд родового суспільства не міг задовольняти цю особу. Ідея невмолимої долі, аморальні, невмотивовані вчинки міфологічних богів не вкладались у розуміння особи. Світоглядом духовно розвинених осіб стала філософія, яка, до речі, для мудреців епохи еллінізму була чимось на зразок світської релігії – навчанням добродесного життя. Але філософія була вчителем не для широкого загалу. Відчувалась гостра потреба в новому світогляді. Почались безладні пошуки виходу із цієї духовної кризи. Була спроба створити нове вірування на основі ідей Платона. Античність вистраждала християнство, яке стало духовною опорою оновлення суспільства. Антична філософія, в якій містилися зачатки основних видів філософського світогляду, що розроблялися в усі наступні століття, – це жива картина становлення теоретичної думки, повна сміливих оригінальних ідей. Це велике торжество розуму. Ось чому вона ніколи не втратить свого високого значення в очах мислячого людства. Вона стала справжньою суспільною силою античного світу, а потім і всесвітньо-історичного розвитку філософської культури. Антична філософія викликає жвавий інтерес у кожній допитливої людини, яку хвилюють філософські питання [2, с. 34].

Багато проблем, над якими міркували античні філософи, не втратили своєї актуальності і понині. Вивчення античної філософії не тільки збагачує нас цінною інформацією про результати роздумів видатних мислителів, але й сприяє розвитку більш витонченого філософського мислення у тих, хто з любов'ю і завзяттям заглиблюється в їх творіння.

Література

1. Філософія науки та інноваційного розвитку (за науковою редакцією проф. Л.А. Чекаля). – Київ, 2014. – с. 334.

2. Філософія [Текст]: навч. посіб. / Л. В. Губерський [та ін.]; за ред. д-ра філософ. наук, проф. І. Ф. Надольного. – 7-е вид., стер. – К.: Вікар, 2010. – 455 с. - (Вища освіта XXI століття).
3. Філософія [Текст]: підручник / О. П. Сидоренко [та ін.]; за ред. проф. О. П. Сидоренка. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Знання, 2010. – 415 с.
4. Філософія [Текст]: хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т. / [авт.-упоряд.: І. С. Добронравова та ін. ; за заг. ред. д-ра філос. наук, проф. І. С. Добронравової] ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. Т. 1. 2010. – 847 с.

Острияниця Д.
Студ. гр. БФР-20

Науковий керівник ст. викл. Н. В. Гребеннікова
Київський національний університет технологій і дизайну

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Києво-руські мислителі створювали власне філософське бачення світу. Вони захоплювалися гармонією, розмаїттям земного світу як наслідків діяння Творця. Основою буття всесвіту вважали чотири основні елементи – воду, повітря, землю, вогонь. Багато з творів мислителів Київської Русі були одягнуті в релігійну форму, що було абсолютно неминуче – ядром середньовічної культури і на Заході і на Сході з'явилася релігія, вона втілювала теоцентризм цієї культури, тобто визнання Бога творцем і центром Всесвіту, що визначає всі діяння людські. Відповідно і мораль, і мистецтво, і наука про природу, і філософія вдягалася в тій або іншій мірі в релігійну форму. Важливим етапом у зародженні філософської думки на Русі є формування літературно - писемної мови, коли у зв'язку з уведенням християнства почався масовий переклад книг. У давньоруській літературі XI-XII ст. можна виокремити такі напрями: перекладна література та оригінальна. Перекладалися передусім біблійні тексти, твори отців церкви та богослужбена література, потрібні для практичного функціонування нової ідеології. Біблія перекладалася частинами. У XIII - XIV ст. був перекладений Новий Завіт та кілька книг Старого Завіту [1, с. 37]. Повний же переклад Біблії здійснили лише наприкінці XV ст. Основну роль в залученні Київській Русі до філософських ідеалів античної цивілізації зіграла візантійська література. Твори отців східно-християнської церкви, так звана святоотчеська література, незважаючи на свою прихильність догмам і недовір'я до розуму, все ж зберегла і донесла не тільки до самої Візантії, але й до всіх народів, що прийняли православ'я, багато які ідеї, категорії, підходи, виражені у древньогрецькій філософії. Іларіон Київський – видатний мислитель і релігійний діяч, що отримав особливу популярність під час правління Ярослава Мудрого, написав проповідь «Слово про закон і благодать», що призначалася для